

Ukázky ze vzpomínkové prózy Jaromíry Kolářové
Náš malý, maličký svět (Československý spisovatel, Praha 1977),
ve kterých vystupuje její teta Marie Benetková:

Maminka napsala tátovi (z letního pobytu na Šumavě – pozn. V. K.) tak srdcervoucí dopis, že sedl na vlak a přijel. Přivezl na pomoc tetu Mařenku. Dojeli na noc a ještě se rozpoutala bouřka, liják jim zalepoval oči, krajina se vyloupala vždy jen na zlomek času, když ji vyrval tmě tmoucí blesk. Scenérie byla neustále stejná, ať chodili, jak chodili, stromy, pařez, strž, křoví, dávno ztratili cestu, měli dost práce, aby neztratili i jeden druhého. Hřmělo, fičel vítr, hučely neznámé bystřiny, brodili se vodou a byli promočeni do poslední nitky.

Teta Mařenka byla malá a drobounká, schovávala se za tátova široká záda, věšela se mu na ruce, když se šplhali do kopce, z kopce si sedla na zem a jela po blátě či po jehličí dolů. Dostali se do takového stavu, že už jim nic nevadilo, lezli, šli, klouzali, brodili se a jen občas někdo z nich zavolal.

„Jsi tu ještě, Mařenko?“

„Kde jste, Pavle?“

K ránu se jim podařilo mnoha oklikami dorazit na místo. Skřivani zpívali, kohouti kokrhali, nad lesy stoupala pára.

„Tak se mi zdá, že jsme trochu zabloudili,“ řekl klidně tatínek, „je to trochu stranou, zato je tu krásně.“

„Ale těch much,“ zaúpěla maminka, „a těch blech! Nic bych za to nedala, že ta malinkatá bestie, co mi lezla po ruce, byla veš.“

„Veš je daleko lepší než blecha, holka, sáhneš a máš ji. A zkus si skákat za blechou. Nebo lapat mouchy.“

Tátův klid dovedl jít mámě na nervy. Sebrala malého Pavlíčka a jela s tátou domů. Mne nechala pod ochranou tety Mařenky.

Rozuměly jsme si spolu báječně, chodily jsme na houby, našla jsem tu svůj první hříbek (teta mi ho doma namalovala), trhaly jsme květiny, pozorovaly jsme krásné, kovově modré a zelené mouchy, běhaly jsme za motýly.

Snad za ten výbuch barev, který se uchoval v mé mysli, vděčím tetě Mařence, dokázala nasytit barvami můj černobílý svět. Dosud mě lákal tvar věcí, ale jejím přičiněním se obrysy zaplnily, všechno oživilo a ohřálo se.

Přestaly mi vadit škrábance a pupence, už jsem se nebála ani psa, ani hus, teta je přenesla na papír a hned se zvířata ochočila, zasmála se a svět byl bez nebezpečí.

A přece jsem si tu poprvé uvědomila krutost života, dosud mám v mysli hrůznou skutečnost v barvách – jášající žluť je pohlcena tmou.

Byl to malinký žlutý ptáček, poskakoval si a prozpěvoval a náhle bez výstrahy skočila kočka. Bylo to strašné, měla jsem ráda i ptáčka i kočku, bylo mi těžké je rozsoudit, bez pohnutí jsem přihlížela tragédii.

„Naše kočička mrňavá,“ začala hned improvizovat teta, „chytila ptáčka strnada.“

A písnička pokračovala.

„Ukousla jemu křídýlka, jak bude lítat chudinka, ukousla jemu zobáček, jak bude zpívat chudáček...“

Zpívala jsem s ní, přidávala jsem nové a nové sloky, až mi tragédie připadala docela přirozená. Kočku jsem vzala na milost. Vždyť měla tak hebounkou srst.

Nejhůř na tom byla teta Mařenka, žila z ničeho jako malý vrabčák. Vypadala vesele, cvrlikala své vtipy, zpívala si své písničky, ale nikdy nevěděla, z čeho uvaří na druhý den polévku.

V zimě byla rodina odkázána jen na její šití, sousedky jí nosily splátky po korunách, někdy platily miskou jablek, pytlíkem brambor nebo hlávkou zelí ze zahrádky. Na podzim paběrkovala na polích cukrovku a vařila z ní sirup na chleba a do čaje.

Pro mne byla návštěva v Suchdole vždycky svátek. Chodili jsme pěšky přes Stromovku a přes Sedlec, maminka se nemohla pustit s kočárkem po podbabských schodech a do tramvaje či do autobusu se teprv neodvážila.

Tetin byt byl hezký, všechno tam bylo přívětivé a čistounké, stěny, okna, bílý nábytek v pokoji i v kuchyni, záclonky. Na stěnách byly obrázky a na stole vždycky květiny, na jaře koniklece, v létě kopretiny, v zimě aspoň chvojí nebo vřes.

Ale nebydli se tu pohodlně, v létě musil strýc nosit vodu čtvrt hodiny a v zimě tu vítr profukoval domky, jako by byly z papíru. Pokoj se uvnitř celý třpytil jinovatkou, od pusy šla pára a ráno se člověk probouzel s jíním ve vlasech. Topilo se jen v kuchyni malým bubínkem (někdy strýc vozil deputátní uhlí od nás z Holešovic na sáňkách, a to ještě potmě), do rána zamrzla voda v umyvadle až do dna.

I komunisté mají své předsudky, strýc uznával ženskou rovnoprávnost, ale těžce nesl, že ho musí živit žena, ke všemu ještě tak malinká, že mu prošla pod rozpřaženou rukou a nemusila ani trochu sklonit hlavu.

Dělal, co se dalo, ráno ve čtyři už klusal hladový a zmrzlý do Prahy do zprostředkovatelný práce, občas něco sehnal, ale většinou se zklamaně vracel. Vyhlížel sníh, a když konečně napadlo bílé záplavy po kolena, neměl boty, aby mohl jít odklízet. Byl to marný kruh, co se ušetřilo na jízdném, rozbilo se na botách, bez bot se nedalo jít do práce a bez práce nebylo na boty. V létě pracoval u strýce Vaška, ale po splacení zimních dluhů na další zimu nezbylo nic.

Když myl nádobí nebo dohlížel na polévku a díval se, jak jeho drobná žena šije za pár korun, dusil se vzteky. Často vybuchl, posekali se, ale teta vždycky našla nějaký spásný vtíp, dovedla převést všechno na dobrou stranu.

Po dlouholetém manželství se jim narodil chlapec, tetě už bylo přes třicet, ale vypadala jako školačka a babky se jí něco napomlouvaly, to je dneska mládež, sotva to vyjde školu a už to chová.

Nebyli právě při penězích, když přišla tetina hodinka, došli ze Suchdola na Štvanici, kde se mohlo rodit zadarmo, ale lékař usoudil, že je času dost.

„Přijďte zas zítra.“

Vydali se tedy zpátky. Na Letné už byla teta unavena, zastavili se na kávu. Trochu si odpočinout.

„Potáhneš se potmě po těch strašných schodech,“ řekl strejda Pepík, „to už radši zůstaň do rána u nás, nějak se vejdem.“

Veliká Mařka malou Mařku uložila, když se vejdou do jedné místnosti na dvě postele čtyři lidé, vejde se jich tam i šest.

Teta velká Mařka měla na všechno svůj úsudek, ale srdce měla zlaté, k Lidunce si přibrála ještě svou neteř. Lidunka s Božkou si lehly na jednu postel, teta Mařenka na druhou a pro tři dospělé zbylo jedno železné, rozkládací lůžko. Chvíli je strkali jeden druhému, ale pak je nechali složené a spali vsedě na židli. Moc toho stejně nenaspali a přes rozloženou postel by se bába babicí k tetě Mařence ani nedostala, dítě se narodilo ještě téže noci.

Měla jsem tetu Mařenku hrozně ráda a radost z jejího chlapečka byla tak silná a tak vroucí, že mě úplně proměnila.

Poprvé v životě jsem před vyučováním přistoupila celá rozzářená k naší paní učitelce a svěřila jsem jí, že se tetě narodil chlapeček.

Bylo to u mne tak neobvyklé, že paní učitelka ztratila na chvíli řeč a přestala hlídat svůj obličej a já si z jejího užaslého výrazu zpětně uvědomila, že jsem vyšla sama ze sebe, že jsem vykolejila. Byla bych ráda vzala svoje slova zpátky, ale bylo pozdě.

„Vyřid' mladé mamince, že přeji jí i chlapečkovi mnoho štěstí,“ řekla paní učitelka a já pocítila, že se pod přesnou a laskavou formulací skrývá fráze, a zahanbena jsem se posadila do lavice.

Nikdy jsem tetě vzkaz nevyřídila, bylo mi to hloupé. Co měla paní učitelíka společného s naší rodinou.

Vybral: PhDr. Vladimír Kolár, 2015